

*Зіновій СТЕЛЬМАЩУК,
канд. пед. наук, доц. кафедри музикознавства
та методики музичного мистецтва,
декан факультету мистецтв
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МУЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ХОРЕОГРАФІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У публікації розглянуто теоретичні аспекти музичної підготовки майбутніх педагогів хореографії, визначено, що такі дисципліни циклу фундаментальної підготовки, як: «Музичний інструмент», «Основи теорії музики», «Аналіз музичних форм», «Історія музики», «Основи диригування» створюють умови і сприяють якісній фаховій підготовці майбутніх педагогів-хореографів.

Ключові слова: педагог хореографії, компетентність, музична підготовка, музичний інструмент.

Хореографічне мистецтво органічно пов'язане з музикою. Танцювальні рухи розкривають її зміст, відповідають характеру, темпу, динаміці, ритму музичного твору. В музично-руховій і танцювальній діяльності рухи виступають засобом вираження думок, почуттів і художніх образів, а отже, що, активніше і емоційніше танцюристи будуть сприймати музику, то виразніше вони відтворять відповідні рухи і художньо-постановочний задум автора танцювальної композиції.

Для характеристики хореографії як синкретичного жанру мистецтва звернемося до низки дефініцій відомих вчених, педагогів, діячів культури та мистецтва.

Швейцарський музикант і педагог Еміль Жак-Далькроз ще на початку ХХ ст. визначає музично-ритмічні рухи як основу хореографії і органічно пов'язує їх з музикою. Він пропонує чуття ритму, як основу хореографії, розвивати через рух вже з раннього дитинства.

Активно пропагувала поєднання рухів з музикою славетна американська танцівниця Айседора Дункан. У своїй балетній школі вона пропонувала дітям

вчитися рухів від природного середовища: відтворювати помаху крил птахів, пурхання метелика, гойдання гілок дерев тощо.

Відомий німецький музикант і педагог Карл Орф розробив цілу систему комплексної музичної діяльності школярів, яка базується на інтеграції руху, співу та гри на спеціально створених ударних музичних інструментах. У результаті його експериментальної музично-педагогічної роботи ним було створено посібник з музичного виховання «Шульверк», де велика увага приділяється розвитку музично-ритмічних рухів.

Розглядаючи це питання необхідно звернутись також до етнокультурних витоків української народної хореографії яскравим представником якої є український композитор, диригент і хореограф Василь Верховинець. У праці «Теорія українського народного танцю» автор зібрав, систематизував та науково обґрунтував надзвичайно цінний матеріал характерних українських танцювальних рухів, які стали основою народного танцювального мистецтва. У книзі особливо підкреслюється значення музиканта, з одного боку, і танцюриста – з іншого. Він уважав, що тільки при умові ідеально злагодженого ансамблю музики і хореографії повністю розкривається творче обличчя танцювального колективу. Щоб легше засвоїти танцювальний матеріал В. Верховинець, перед описом кожного руху, пропонує відповідне тактування (рахунок).

Велике значення В. Верховинець надавав музично-ритмічному вихованню дітей. Його кипуча багаторічна педагогічна діяльність вилилась у ще одну відому працю – збірку ігор і музично-ритмічних рухів для дітей дошкільного віку та молодших школярів «Весняночка». У цій роботі автор вдається до інсценізації пісень і створення хореографічних композицій на основі народно-пісенного матеріалу. Тут він подає власний нотний матеріал для супроводу рухів, методичні рекомендації щодо застосування керівниками дитячих колективів умінь і навичок основ диригування, нотної грамоти, слухання музики.

Дослідження питання професійної компетентності майбутнього викладача хореографії на сучасному етапі знайшли відображення у роботах Л. Андрощук, Т. Тарасенко, Т. Сердюк, М. Рожко, Ю. Ростовської, Л. Цветкової та ін. Значними, у контексті розгляду теорії та методики хореографічної роботи з дітьми, є досвід Н. Бугаєць, В. Волчукової, В. Годовського, О. Голдрича, Н. Корисько, О. Пінчук, Л. Савчин, та ін. Водночас питання вдосконалення теорії і методики музичної підготовки майбутніх викладачів хореографії на сьогоднішній день залишається актуальним.

У освітньо-професійній програмі «Хореографія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для майбутнього викладача хореографії знаходимо фахову (предметну) компетентність, яка покликана забезпечити здатність аналізувати основні етапи, виявляти закономірності історичного розвитку мистецтв, стильові особливості, види і жанри, основні принципи координації історико-стильових періодів світової художньої культури. Ці вимоги стосуються розвитку, в тому числі музичних знань, умінь та навичок, а саме: володіння знаннями з теорії та історії музики, практичними навичками гри на музичному інструменті, основами диригування, необхідних для застосування виражально-зображальних засобів відповідно до стилю, виду, жанру хореографічного проєкту.

З огляду на вищесказане, одним з важливих умінь музичної підготовки хореографа-педагога, на нашу думку, є володіння музичним інструментом, яке базується на знаннях теорії музики, історії музики, основ диригування, аналізу музичних форм.

Процес навчання гри на музичному інструменті передбачає розвиток умінь читання нот з аркуша багатожанрових, різностильових п'єс, ескізне вивчення творів, особливо танцювального характеру з метою накопичення певного «золотого репертуарного запасу», уміння інтерпретації виконуваних творів, уміння підбору на слух знайомих танцювальних мелодій, підбору оригінального нотного репертуару для репетиційної роботи, а також

інструментальних музичних супроводів для майбутніх танцювальних композицій і т.п.

Досвід роботи в класі музичного інструмента підказує про доцільність використання у процесі занять використання інтегрованих форм навчання. Музична педагогіка розглядає інтегроване навчання як художньо-конструктивний засіб активного впливу на розвиток музичних здібностей особистості. Інтегрування змісту програми з елементами вищеперечислених теоретичних курсів музичного циклу забезпечує єдність і взаємодоповнення виконавських і теоретичних компонентів у системі цілісної професійної підготовки хореографа-педагога.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, констатуємо, що якісна фахова підготовка майбутнього педагога хореографії тісно пов'язана з освоєнням музичних компетентностей. З переліку запропонованих дисципліни музичного циклу ми зупинились детальніше на освоєнні музичного інструменту, оскільки вважаємо його основним предметом, в якому інтегрується весь музичний цикл дисциплін.

Опанування гри на музичному інструменті здобувачами цієї спеціальності вимагає від викладача закладу вищої освіти постійного пошуку удосконалення навчальної та робочої програми, враховуючи думку зовнішніх і внутрішніх стейкхолдерів, застосовуючи новітні технології навчання, диференційований підхід до студентів. Окрім того, він повинен опиратись на досвід викладачів-практиків закладів вищої освіти, де накопичений неабиякий навчально-методичний матеріал в організації і проведенні занять з дисциплін музичного циклу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верховинець В. Весняночка. Київ : Музична Україна, 1969. 123 с.
2. Верховинець В. Теорія українського народного танцю. 5-те видання, доповнене. Київ :, Музична Україна.1990. 151 с.
3. Медвідь Т. Компетентнісний підхід як основа сучасного процесу підготовки майбутнього хореографа у вищій школі. *Професійна мистецька*

освіта і художня культура: виклики XXI століття. II Міжнародна науково-практична конференція, 14–15 квітня 2016 р. Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2016. С. 100–108.

4. Стельмашук З. М. Вчимося грати на музичних інструментах : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2011. 96 с.

5. Стельмашук З. М. Виконавська майстерність акордеоніста в контексті фахової підготовки музиканта-педагога. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка.* 2021. № 3. С. 146–152.

6. Тарасюк А. М. Професійна підготовка майбутніх учителів хореографії до роботи у позашкільних закладах освіти. *Педагогічний альманах.* 2012. Вип. 13. С. 191–195.

7. Ярошенко О. М. Читання нот з листа на початковому етапі музичної підготовки вчителя хореографії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова.* 2010. Вип. 9. С. 27–31.